

Codice del candidato:

Državni izpitni center

M 2 4 2 2 0 2 1 1

SESSIONE AUTUNNALE

SLOVENO COME LINGUA SECONDA

Prova d'esame 1

- A) Comprensione del testo
B) Conoscenza e uso della lingua

Mercoledì, 28 agosto 2024 / 60 minuti (20 + 40)

*Al candidato è consentito l'uso della penna stilografica o della penna a sfera.
Il candidato riceve un allegato staccabile contenente il testo oggetto della prova.*

MATURITÀ GENERALE

INDICAZIONI PER IL CANDIDATO

Leggete con attenzione le seguenti indicazioni.

Non aprite la prova d'esame e non iniziate a svolgerla prima del via dell'insegnante preposto.

Incollate o scrivete il vostro numero di codice negli spazi appositi su questa pagina in alto a destra.

La prova d'esame si compone di due parti, denominate A e B. Il tempo a disposizione per l'esecuzione dell'intera prova è di 60 minuti: vi consigliamo di dedicare 20 minuti alla risoluzione della parte A, e 40 minuti a quella della parte B.

La prova d'esame contiene 11 quesiti per la parte A e 12 quesiti per la parte B. Potete conseguire fino a un massimo di 20 punti nella parte A e 50 punti nella parte B, per un totale di 70 punti. Il punteggio conseguibile in ciascun quesito viene di volta in volta espressamente indicato.

Scrivate le vostre risposte all'interno della prova, **nei riquadri appositamente previsti**, utilizzando la penna stilografica o la penna a sfera. Scrivete in corsivo, in modo leggibile e corretto ortograficamente: in caso di errore, tracciate un segno sulla risposta scorretta e scrivete accanto ad essa quella corretta. Alle risposte e alle correzioni scritte in modo illeggibile verranno assegnati 0 punti.

Abbiate fiducia in voi stessi e nelle vostre capacità. Vi auguriamo buon lavoro.

La prova si compone di 12 pagine, di cui 1 bianca.

V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite.

M 2 4 2 2 0 2 1 1 0 3

Priloga z izhodiščnim besedilom

Internacionalizacija povprečja

Vse dosedanje vizije visokega šolstva žal bolj kažejo na to, da si želimo ponavljati tuje napake.

Kozma Ahačič***

FOTO: Leon Vidic/Delo

Kaj naj torej naredimo z jeziki v visokem šolstvu?

Konrad Gesner (1516–1565), eden od najbolj neutrudnih nemških polihistorjev 16. stoletja, je leta 1555 izdal delo z naslovom *Mithridates*, ki opisuje »vse tedaj znane jezike z vsega sveta«. To je ena od knjig, ki jo sam prav rad od časa do časa znova pogledam, tudi kadar to ni prav nič povezano z mojim delom. Gesnerjeva latinščina je namreč berljiva, živa in hkrati dovolj »šolska«, da je razumljiva. To, da je bila latinščina *lingua franca* svojega časa, namreč ne pomeni, da so jo vsi res dobro znali. Ko danes prebiramo zapise v tedanji latinščini, smo včasih pred kakim stavkom, besedno zvezo, povsem nemočni, dokler jo v mislih od besede do besede ne prevedemo najprej v avtorjev materni jezik (na primer v nemščino, francoščino, kdaj tudi slovenščino) in jo prek takšnega miselnega toka naredimo smiselno.

Mitridatu, zloglasnemu kralju Ponta (južna obala Črnega morja), ki je vladal med letoma 120 in 63 pr. Kr. in po katerem se imenuje Gesnerjeva knjiga, se ni bilo treba zatekati v en sam jezik, saj jih je znal kar dvaindvajset, zaradi česar, kakor pravijo zapisi, ni v vsem času svoje vladavine potreboval niti enega prevajalca. To ga je v tistih časih delalo politično precej močnejšega, kakor bi bil sicer, zlasti v odnosu do Rimljanov, katerih jezik je prav tedaj začel svoj vzpon.

FOTO: Igor Zaplatil/Delo

Jezik kot pop zvezda?

Znanje več jezikov na višji ravni je s širjenjem javne rabe ljudskih jezikov vsaj od 16. stoletja dalje postajalo nekaj vedno bolj samoumevnega. Medtem ko je bil srednji vek relativno zadovoljen z eno samo latinščino, ki je bila zanesljiva in dokaj dobro normirana (opisana s pravili), nam nagel porast tiska, s tem pa tudi jezikovnih priročnikov v ljudskih jezikih po renesansi priča o obratu k večjezičnosti tudi zunaj najožjih elit. Z večjezičnostjo se je začel

razvoj. Največji ljudski jeziki so še vedno obsegali večja območja, kakor bi jih, če bi prišli do veljave vsi jeziki (pri nas slovenščina namesto nemščine): a tudi najmočnejših je bilo več, ne en sam. Pretiran nacionalizem je vmes privedel do zgrešene želje po zapiranju v enojezičnost lastnega jezika (en jezik, en narod, ena država), odpor do nacionalizmov pa je svet popeljal do vnovičnega obratnega razvoja: vzpon angleščine se je začel ravno iz želje po širjenju znanja in je rasel vzporedno s podporo dvojezičnosti in večjezičnosti.

Zgodovinarji jezikoslovja zato vemo, da pomeni vračanje šolstva v angleško enojezičnost vračanje večinskega dela družbe v »srednji vek«. Če začne kateri koli jezik preveč izrazito prevladovati na specializiranih področjih življenja, potem se lahko dobro razvija samo elita, izrazito droben delček tistih, ki so sposobni zaznati in živeti vse globine jezika, ki ni njihov, in vzporedno razmišljati še v drugih jezikih; preostanek ostaja na mestu in reciklira vedno iste miselne vzorce.

*** Kozma Ahačič, dr. slovenistike, urednik portala Fran in raziskovalec. Prispevek je mnenje avtorja in ne izraža nujno stališč uredništva.

OBRNITE LIST.

tega, da postaja angleščina vedno bolj pomembna tudi v angleškem jeziku (*English Medium Instruction*). Kljub čedalje očitnejšim dokazom o pozitivnih učinkih raziskovanju, znanstvenih objavah in strokovni literaturi podpirajo s predpostavko, da je anglofonost ključna za komunikacijo.« Uporaba zgolj angleškega jezika spoznavnih zmožnosti».

V prihodnjih tednih bo po Evropi zaokrožil pomemben dokument Evropske civilnodružbene platforme za večjezičnost (že zdaj je dostopen na ecspm.org) z naslovom *Deklaracija za večjezičnost v visokem šolstvu*. Dokument bi bil še en v vrsti mnogih, če ne bi zelo jasno ubesedil izkušnje »naprednih držav«, ki je bila v dosedanjih razpravah o jezikih v visokem šolstvu prezrta ali vsaj ob strani: raba angleščine kot najlažje rešilne bilke za internacionalizacijo znanosti vodi vsaj na ravni visokega šolstva v povprečje, provincializem – in ne v odličnost.

»Želja po internacionalizaciji,« pravi deklaracija, »je privedla do samoumevna *lingua academica*, vzpostavlja se izobraževanje (*instruction*), visokošolsko izobraževanje pa se je »poangležilo«. Manjkljivostih izključne rabe angleščine pri poučevanju, urejanju jo državni organi in politični odločevalci vedno bolj. Večina sredstvo za gospodarski razvoj, modernizacijo in globalno igranje pa »vodi v siromašenje tako družbenega vedenja kot

Tega se danes zavedajo zlasti tiste evropske države, ki so – drugače kot Slovenija (!) – deloma ali v celoti podlegle »poangleženju« (dela) visokega šolstva že v prvem valu internacionalizacije.

Kakšen naj bo slovenski visokošolski prostor?

A rešitev ni zapiranje med meje lastnega jezika, provincializacija v nasprotnem smislu. Tega si nihče ne želi. Treba se bo naučiti živeti v večjezičnem globalnem svetu. Toda sprijazniti se moramo, pravijo avtorji deklaracije, da obvladovanje tujega jezika ne pomeni nujno zmožnosti študija v tem jeziku; da od osebe, ki jo poučujemo ali ki se uči v jeziku, ki ni njen »lastni« jeziku, ne moremo in ne smemo pričakovati, da bo sposobna uporabljati in razumeti ta jezik v času študija na ravni rojenih govorcev; in da je zato treba v akademskem življenju spodbujati rabo vseh jezikov, ki posamezniku lahko omogočajo – znanje.

Deklaracijo lahko beremo tudi nekoliko drugače: kot pismo, ki je obupan klic na pomoč iz držav, ki jih imamo za najnaprednejše. Z vidika stanja, kjer je večina mednarodnih študijev že zdaj samo angleška, predlagajo: vzporedno rabo jezikov; naložbe v razvoj jezikovnih orodij za strojno prevajanje govornih besedil v realnem času; spremljanje jezikovnega znanja profesorjev, ki morajo jezik, v katerem poučujejo, znati na najvišji ravni; vključevanje mednarodnih študentov v jezikovne tečaje ob hkratni jezikovni pomoči; uporabo pripomočkov, videoposnetkov, literature v več jezikih; možnost rabe različnih jezikov (ne samo angleščine) ob samoumevni rabi uradnega jezika ustanove.

Ker so drugod delali napake in smo z internacionalizacijo razmeroma na začetku, smo v Sloveniji lahko v prednosti. Študij zgoj v angleščini ni rešitev, študij v maternem jeziku je privilegij. Pri slovenskih študentih moramo zato slovenščino ohranjati kot samoumevno, a jih hkrati obsipati z besedili, profesorji in izkušnjami v različnih jezikih. Pri tujih študentih pa moramo iskati kombinacijo med kakovostnimi obveznimi tečaji slovenščine, jeziki, ki jih ti študenti obvladajo kot prve, druge jezike, ter jim (tudi s pomočjo angleščine) ustrezno individualizirati študij. Veliko preprek lahko zmanjša tudi razvoj prevajalskih tehnologij za slovenščino, zlasti če bodo specializirane za posamezne stroke, morda celo predmete.

Vse dosedanje vizije visokega šolstva žal bolj kažejo na to, da si želimo ponavljati tuje napake. Iskati najlažje rešitve samo zato, ker so najlažje. In zraven dobro zaslužiti z izvozom povprečnosti.

(Kozma Ahačič: Internacionalizacija povprečja. Delo, 12. 1. 2023.)
(Vir: <https://www.delo.si/mnenja/kolumne/internacionalizacija-povprecija/>. Pridobljeno: 14. 1. 2023.)

A) BRALNO RAZUMEVANJE

Natančno preberite izhodiščno besedilo in rešite naloge.

1. Izhodiščno besedilo je napisano v 1. osebi ednine. Kaj o avtorju izvemo iz naslovja in kaj o njem razberemo s fotografije?

Naslovje: _____

Fotografija: _____

(2 točki)

2. Kakšna je po mnenju Kozme Ahačiča Gesnerjeva latinščina?

(1 točka)

3. S kakšno strategijo si lahko pomagamo pri razumevanju zapisov v težje razumljivi latinščini in zakaj?

(2 točki)

4. Kaj imata skupnega Gessnerjeva knjiga Mitridates in zloglasni kralj iz Ponta, po katerem se knjiga imenuje?

(2 točki)

5. Zakaj je bil Mitridates politično močnejši, kot bi bil sicer?

(1 točka)

6. Kako so uporabljali latinščino v srednjem veku in kako uporabljamo angleščino v sodobnem svetu?

(2 točki)

7. Kako je učinkoval na večjezičnost pretiran nacionalizem in kako odpor do nacionalizmov? Odgovorite v povedi/povedih.

(3 točke)

8. Katero slabost vidijo zgodovinarji jezikoslovja pri vračanju šolstva v angleško enojezičnost?

(1 točka)

9. Zakaj se vzpostavlja v svetu izobraževanje v angleškem jeziku in kdo je za to odgovoren?

(2 točki)

10. Katera rešitev, ki jo ponuja Deklaracija za večjezičnost v visokem šolstvu, se vam zdi najboljša in zakaj? Odgovorite v povedi/povedih.

(2 točki)

11. Izberite eno avtorjevo rešitev glede izobraževanja v Sloveniji (A ali B) in v povedi/povedih napišite svoje mnenje o njej.

A Pri slovenskih študentih moramo zato slovenščino ohranjati kot samoumevno, a jih hkrati obsipati z besedili, profesorji in izkušnjami v različnih jezikih.

ali

B Pri tujih študentih pa moramo iskati kombinacijo med kakovostnimi obveznimi tečaji slovenščine, jeziki, ki jih ti študenti obvladajo kot prve, druge jezike, ter jim (tudi s pomočjo angleščine) ustrezno individualizirati študij.

(2 točki)

OBRNITE LIST.

B) POZNAVANJE IN RABA JEZIKA

1. Osnovne stavke smiselno dopolnite z drugim stavkom iz spodnjega stolpca. Na črto pripišite številko označenega dopolninega stavka.

Poangleženje visokega šolstva pomeni, _____

Večjezičnost visokega šolstva je nujno potrebna, _____

Razvoj prevajalskih tehnologij za slovenščino omogoča, _____

1. da se tudi tuji študentje lažje vključujejo v visokošolski študij na Slovenskem.
2. kjer se želi zagotoviti višjo kakovost znanja.
3. saj se le tako lahko izognemo ponavljanju istih miselnih vzorcev.
4. da se na visokošolski ravni odvija študij v angleščini.
5. čeprav je prevladujoči jezik angleščina.

(3 točke)

2. Enostavno poved razširite v dvostavno tako, da boste podčrtani stavčni člen preoblikovali v odvisnik. Preoblikovano poved ponovno napišite.

Rešitev ni zapiranje med meje lastnega jezika.

(2 točki)

3. Preberite poved in rešite naloge.

To, da je bila latinščina lingua franca svojega časa, namreč ne pomeni, da so jo vsi res dobro znali.

- 3.1. Ugotovite, ali je v naslednji povedi pravilna raba vejic. Obkrožite DA ali NE.

DA NE

(1)

- 3.2. Svoj odgovor utemeljite tako, da grafično prikažete stavčno zgradbo (S-strukturo) povedi.

(2)

3.3. Podčrtani del povedi zanikajte in z njim dopolnite poved.

To pomeni, da _____
(2)
(5 točk)

4. Podčrtano slogovno zaznamovano besedno zvezo nadomestite z nezaznamovano in preoblikovano poved ustrezno dopolnite.

Zgodovinarji jezikoslovja zato vemo, da pomeni vračanje šolstva v angleško enojezičnost vračanje večinskega dela družbe v »srednji vek«.

Zgodovinarji jezikoslovja zato vemo, da pomeni vračanje šolstva v angleško enojezičnost vračanje v _____.

(2 točki)

5. Preberite poved. Dopišite izpisanim besedam besede v zahtevanem pomenskem razmerju.

Veliko preprek lahko zmanjša tudi razvoj prevajalskih tehnologij za slovenščino, zlasti če bodo specializirane za posamezne stroke, morda celo predmete.

prepreka (sopomenka) _____

zmanjšati (protipomenka) _____

slovenščina (nadpomenka) _____

stroka (podpomenka) _____

(4 točke)

6. V besedilu je uporabljenih nekaj prevzetih besed. Naslednjim prevzetim besedam v levem stolpcu pripišite številko ustrezne slovenske sopomenke iz drugega stolpca.

_____ internacionalizacija

_____ lingua franca

_____ provincializacija

_____ deklaracija

_____ privilegij

_____ elita

1. javna izjava

2. družbeno pomembni posamezniki

3. posebna pravica, ugodnost

4. pojem za mednarodnost

5. sporazumevanje

6. pojav, da postane za kaj značilna neustvarjalnost, moralna in nazorska ozkost

7. obrobje

8. mednarodni jezik

(6 točk)

7. Smiselno dopolnite besedilo z besedami iz iste besedne družine, kot je beseda *prevajalec*.

Odločili so se _____ knjigo iz latinščine v slovenščino. _____ knjige je bralce navdušil. Odlika _____ sloga je v njegovi živosti. _____ je dejavnost, ki zahteva veliko znanja. Zaslovela je kot dobra _____.

(5 točk)

8. Preberite poved.

Če začne kateri koli jezik preveč izrazito prevladovati na specializiranih področjih življenja, potem se lahko dobro razvija samo elita.

- 8.1. Podčrtanima glagoloma določite glagolski vid.

Glagolski vid

prevladovati _____

razvija _____

(2)

- 8.2. Tvorite poved, v kateri boste uporabili njun vidski par, tako da vstavite manjkajoča vidska para podčrtanih glagolov.

Če začne kateri koli jezik preveč izrazito _____ na specializiranih področjih življenja, potem se lahko dobro _____ samo elita.

(2)

- 8.3. Je tako preoblikovana poved ustrezna? Utemeljitev zapišite pod eno od možnosti.

Da, _____.

Ne, _____.

(2)

(6 točk)

9. Preberite izhodiščno poved in slovarski sestavek ter dopolnite besedilo.

Raba angleščine kot najlažje rešilne bilke za internacionalizacijo znanosti vodi vsaj na ravni visokega šolstva v povprečje, provincializem – in ne v odličnost.

bilka -e ž (i)

steblo žit ali trav: pšenična, senena, travna bilka; tanek kakor bilka / na njivi so pognale le redke bilke *rastline*

• ekspr. ta ponudba je zanj rešilna bilka *izhod iz težav, rešitev*; ekspr. okleniti, oprijeti se vsake bilke *vsakega najmanjšega upanja na rešitev*

♦ bot. *enojno, kolenčasto in med kolenci votlo steblo trav*

9.1. Besedo bilka je avtor besedila uporabil v _____ pomenu besede, in sicer pomeni _____. Razlaga pomena je zapisana v _____ gnezdu slovarskega sestavka. (3)

9.2. Beseda bilka je po številu pomenov _____ in je slogovno _____. (2)
(5 točk)

10. V povedih uporabite besede v oklepajih v ustreznih predložnih oblikah za prostorska razmerja, in sicer *v*, *na*, *iz*, *s/z*.

potrebno zaradi tujih študentov. _____ (univerza) se vpisuje vedno več tujcev. (3 točke)

11. Preberite poved.
Uporaba zgolj angleščine pa »vodi v siromašenje tako družbenega védenja kot spoznavnih zmožnosti«.
11.1. Besedi vodi in vedenja sta enakopisnici. Uporabite ju v samostojnih povedih v isti obliki z drugačnim pomenom, kot sta v izhodiščni povedi.
(vodi) _____
(vedenja) _____ (2 točki)

12. Jezikovno in pravopisno popravite naslednje vabilo. V njem je 10 napak.
Uredništvo dela vas vabi v petek 20. 3. 2023 ob 17 uri na brezplačno spletno predavanje z naslovom večjezičnost v sodobni globalni družbi. Pogovor z Kozmo Ahačičem, prizanim jezikoslovcem in raziskovalcem z Inštituta Frana Ramovša bo vodila Taja Jerebica, urednica rubrike Izivi prihodnosti.
Prijavite se lahko na spodnji povezavi. (7 točk)

Pagina bianca